

Toekomstbestendige democratische rechtstaat.

“De samenleving in verval en de natuur helpt een handje mee”.

Inhoudsopgave

<i>Inleiding</i>	3
<i>Volksvertegenwoordiger</i>	4
<i>Politieke verenigingen</i>	5
<i>Democratie</i>	7
<i>Grondwet</i>	8
<i>Rechtspraak</i>	9
<i>Massamedia (media)</i>	10
<i>Toekomstbestendige Bestuursstructuur en -cultuur</i>	11
• <i>Eerste stap</i>	11
• <i>Tweede stap</i>	12
• <i>Stap drie</i>	14
<i>Samenvattend</i>	15
<i>Tot slot</i>	16

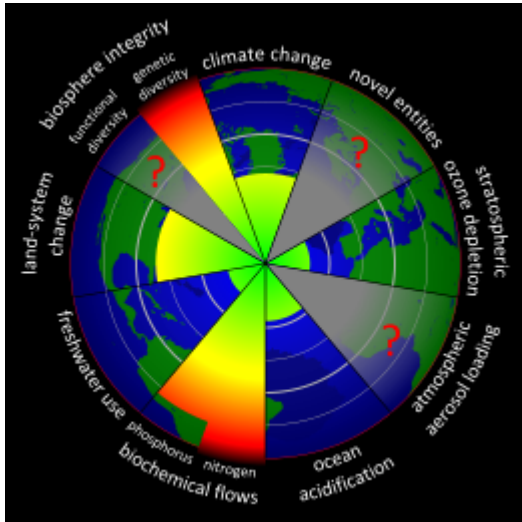

Wetenschappelijk bureau januari 2022

“Beeldvorming en centralisme is een voedingsbodem voor sociale besmetting die leidt tot complot denken en ernstige conflicten”

Inleiding

De grenzen aan de groei¹ is een rapport van de Club van Rome waarin de uitputtingsproblematiek van de aarde centraal staat. De auteurs stellen negen planetaire grenzen vast waarbinnen de mensheid moet navigeren om duurzaam gebruik te kunnen blijven maken van de hulpbronnen van de planeet Aarde. Dat zijn: opwarming van de Aarde, verlies biodiversiteit, stikstofkringloop, fosforkringloop, gat in de ozonlaag, oceaanzuurzuring, waterschaarste, landgebruik, chemische verontreiniging en aerosolen in de atmosfeer.

Na het verschijnen van dit rapport zou je verwachten dat met spoed een beleid ontwikkeld werd om de bewustwording van de inwoners te activeren. Maar daarvoor is de centralistische bestuursstructuur en -cultuur ontoereikend gebleken. De voornaamste boosdoener is het door de westerse landen wereldwijd verspreide politieke partijen systeem. Zolang dat gehandhaafd blijft, zal in de wereld niet alleen de strijd tegen de opwarming mislukken.

Ook de snel voortstuwende technologische ontwikkelingen vragen om beter toegeruste volksvertegenwoordigers die de democratische processen vertrouwenwekkend kunnen leiden.

Bewustwording creëren vereist vooral een capabel rechtstatelijk bestuur op gemeentelijk niveau. Want de gemeenteraad is het fundament van een echte democratische rechtstaat. En dat fundament is al een eeuw verwaarloosd. De 'betonrot' ondermijnt het huis van onze grondwettelijke democratie. De gevolgen worden meer en meer zichtbaar in onze samenleving.

Zoals Albert Einstein al verkondigde, kunnen de belangrijkste problemen niet worden opgelost binnen hetzelfde kader waarin ze gecreëerd zijn. Willen we voorkomen dat crisissen onze maatschappij verder gaan domineren, zullen we de bestuurlijke kaders moeten veranderen. *“Dat betekent krachten bundelen en samen strijden tegen nog verdergaand centralisme. Het is aan de onafhankelijke raadsleden om die voet te voorzien van stevige werkschoenen met neuzen van staal”*².

Er wordt nu door alle politieke landelijke partijen geroepen dat de bestuurlijke structuur en cultuur in ons land moet veranderen. Daarbij wordt voorbij gegaan aan het feit dat het verenigingsrecht boven het kiesrecht is gesteld. Daardoor hebben de kiesgerechtigden geen invloed of doorslaggevende beslissingsmacht.

Prof. Tak, stichter van de Maastrichtse School, pleit al sinds de jaren tachtig voor 'mensenmaat' in het bestuur of bestuur op maat van de mens. In ons bestel gaat het dan niet alleen over de bestuurlijke structuur, maar óók (en vooral) over de structuur van de politieke partijen. Hij concludeert na zijn diepgaande studie, beschreven in 'Democratie in relatie tot Recht en Politiek'³, dat er een verbod moet komen van vertegenwoordiging middels politieke partijen.

Inmiddels is de wereld explosief veranderd. Alle wereldse gebeurtenissen bereiken de huiskamers. Met als gevolg individuatie⁴, neiging tot vorming van losse individuen die elk zoveel mogelijk voor zichzelf willen leven. De technologie ontwikkelt zich voor velen in een onnavolgbaar

¹ The Limits to growth: a global challenge: rapport Club van Rome 1972

² Prof. A.Q.C. Tak: scholing leden VPPG: 2003

³ Prof. A.Q.C. Tak: 'Democratie in relatie tot Recht en Politiek' 10 februari 2017

⁴ Pierre Teilhard de Chardin, *De plaats van de mens in de natuur*, 1964 Het Spectrum

tempo. Met name in de westerse wereld is een toenemend isolement en vereenzaming. En dat leidt weer tot verdere aantasting van de normen en waarden zoals vastgelegd in onze Grondwet en de daaruit voortvloeiende wetten. Mensen raken los van de sociale organisaties. Dat kun je niet vanuit Den Haag of Brussel stoppen. Maar ook niet meer als 'vrije tijd volksvertegenwoordiger' in de gemeenteraad.

De individualistische en ingewikkelde samenleving vraagt volksvertegenwoordigers en bestuurders van niveau. Mensen die de tijd en intentie hebben om te luisteren naar de inwoners en het vermogen hebben om maatschappelijke verlangens om te zetten in beleid en actie. Mensen die tevens in staat zijn om de uitvoering op een gedegen en onafhankelijke wijze te kunnen controleren. Volksvertegenwoordigers die beseffen dat buurten/wijken dé hoeksteen van een democratische rechtstaat zijn.

De gevolgen van de explosieve technologische ontwikkelingen, die in snelheid verder zullen toenemen, zijn fors. En knappe koppen nemen de macht over via het scheppen van robots die een kloon zijn van de makers. Allerlei algoritmes worden vervaardigd door mensen in machtige functies. Maar ook jongeren die opgroeien met onze technologische verworvenheden bedenken allerlei algoritmen. Hoe idealistisch ook, levenswijsheid kan niemand robotiseren.

Allerlei mega informatie dringt huiskamer binnen via radio, TV, iPhone, smartphone, laptop, computer en de programma's zoals facebook, Instagram, twitter, LinkedIn. Ook voor spelletjes hoeven de kinderen niet meer van de bank af. De mensen uit deze generatie wonen in een zelf gecreëerde 'bubbel' waarbinnen 'Verwegistan' hun leven domineert. Zij leven met blinden aan hun huis. Zij worden zogenaamde 'wereldburger' die strijden tegen oprukkende vijanden en andere waanbeelden via nepnieuws. Een gevaarlijke voedingsbodem voor extremisme, oorlog en volksverhuizingen. Deze buurtblindheid is een zeer slechte voedingsbodem voor burgerparticipatie.

Volksvertegenwoordiger

Onze Staten-Generaal is nu niet bepaald een goed vertrouwenwekkend voorbeeld hoe het volk vertegenwoordigd wordt. Er is een kaasstolp gecreëerd die Thorbecke met zijn Grondwet juist wilde voorkomen. De beginselen van zijn grondwettelijke staat en de bestuurlijke praktijk staan lijnrecht tegenover elkaar. Een recentelijk voorbeeld 'functie elders' kreeg veel aandacht in de media terwijl dit fenomeen al een eeuw bestaat. In de provinciale staten van Limburg stond in 1999 de privatisering van de elektriciteit op de agenda. Door de toenmalige Partij Nieuw Limburg (PNL) werd een vurig pleidooi gehouden over de circulaire economie waarbij de energie in overheidshanden moest blijven⁵. De woordvoerder ir. Govers van het CDA ondersteunde in eerste termijn die visie. De Gedeputeerde Bronckers (CDA), ook lid Raad van Commissarissen PNEM/MEGA, vroeg schorsing van de vergadering, schold Govers de huid vol en ontnam hem het woordvoederschap ter plekke. Hij kreeg na de zittingstermijn een functie elders.

Het beroep volksvertegenwoordiger, of zoals prof. Muel Kaptein⁶ ze noemt 'Dienaren van het Volk', vraagt in de huidige wereld zeer specifieke vaardigheden. Raadsleden die de talenten hebben om als intermediair te functioneren tussen de inwoners en de uitvoerende macht, krijgen daarvoor onvoldoende de tijd. Het is een dagtaak om de burgerparticipatie te stimuleren en de volkswil om te zetten in beleid. Vooral raadsleden, als fundament van onze grondwettelijke democratische rechtstaat, moeten de tijd krijgen om continu bezig te zijn met wat er leeft bij de inwoners.

---

⁵ Gestolen energie: Fons Zinken; ISBN 90-76271-05-4; 2000, Stichting Ir. Marten Bierman

⁶ Hoogleraar Muel Kaptein: Bedrijfsethiek en Integriteit aan de RSM Erasmus Universiteit Rotterdam.

“De vertegenwoordiging van het volk op grond van de bekende leer van de volkssoevereiniteit is echter helaas besmet geraakt door de betekenis die daaraan is gegeven als ‘vertegenwoordigers van de natie’ in Nazi-Duitsland, of ‘vertegenwoordigers van de Partij’, zoals in Communistisch Rusland. Daarom geef ik er de voorkeur aan om de (helaas nog steeds gangbare) termen ‘volksvertegenwoordigers’ en ‘volkssoevereiniteit’ te vermijden. Ik prefereer de veel zuiverder aanduidingen van ‘mensvertegenwoordigers’ en ‘menssoevereiniteit’, ook al klinken deze zeker op het eerste gehoor minder fraai. Zij drukken echter veel zuiverder uit, dat het gaat om de autonomie van de individuele personen, en niet om de wil van de groep, een partij of het volk. Dat laatste is een misverstand: de overheid ontleent haar gezag niet aan een partij, noch aan het volk, doch aan de instemming van het individu zelf dat aan die overheid wordt onderworpen, of beter gezegd: zich daar vrijwillig aan onderwerpt. Slechts de mens als individu is autonoom en dus zowel subject als object van recht en bevoegdheid. Zonder mensen zou er immers helemaal geen recht of bevoegdheid bestaan, doch enkel de wetten van de natuur. Dus is alle recht en bevoegdheid niet alleen afkomstig van, maar ook ten dienste van de mensen als autonome individuen, en niet als partij, groep of volk. Het staat die mensen vanuit hun eigen autonomie vrij om zich te verenigen⁷. Maar de bevoegdheden van die verenigingen zijn niet van henzelf afkomstig, maar van de mensen die hen creëren en enkel in het belang van de mensen die hen creëren. En zij kunnen nooit macht pretenderen over autonome individuen die hen niet creëren (of in vrijwilligheid erkennen en aanvaarden hetgeen ik daarmee gelijk stel). Volksvertegenwoordigers zijn dus vertegenwoordigers van ieder individu, zij zijn vertegenwoordigers van ieder mens, zij zijn mensvertegenwoordigers en geen partijvertegenwoordigers of anderszins groepsvertegenwoordigers”. Aldus prof. Twan Tak⁸.

Partijvertegenwoordigers hebben één prioriteit: absolute macht voor de partij en dat betekent partijbelang en eigenbelang boven lands-, provincie-, waterschaps- en gemeentebelang. Dit wordt helaas duidelijk bevestigd door de situatie in de wereld.

Politieke verenigingen

De blindheid door clubliefde komt het sterkste tot uiting in de jarenlange discussie over de bestuurlijke structuur. Gemeenten worden simpelweg samengevoegd. Provincies vechten om hun bestaansrecht. De Eerste Kamer moet volgens sommigen worden opgeheven. Het Europa van de regio's wordt hier en daar bepleit. Kortom, al decennia lang etaleren de politieke landelijke partijen een groot onvermogen om in deze dynamische wereld tot creatieve en doeltreffende oplossingen te komen. Daardoor wordt de bevolking opgezadeld met besluiten en ontwikkelingen die vaak niet begrepen worden en waar ze niet om heeft gevraagd.

De macht is bij politieke partijen. Dat is vergelijkbaar met de macht van de standsorganisaties in de Middeleeuwen. We noemen dit een participatie. De Raad voor de Rechtspraak noemt de huidige situatie een democratuur.

De Kieswet gaat uit van twee mogelijkheden om gekozen te worden tot volksvertegenwoordiger. Dat is via een groepering die als vereniging voldoet aan de eisen van het Burgerlijk Wetboek (BW) en een niet geregistreerde groepering. De eerstgenoemde krijgt met een goedgekeurde naam een bevoorrechte positie op de kieslijst. Hier knelt al het gelijkheidsbeginsel en de kansgelijkheid van potentiële volksvertegenwoordigers om gekozen te worden⁹. Politieke partijen zijn particuliere organisaties die niet tot de Nederlandse staatsorganisatie behoren. Door het opnemen van deze politieke verenigingen in de Kieswet en het toepassen van kiesdrempels is gekozen voor een

---

⁷ Burgerlijk Wetboek Boek 2

⁸ Prof. A.Q.C. Tak: scholing leden VPPG

⁹ Artikel 4 Gw.: Iedere Nederlander heeft gelijkelijk recht de leden van algemeen vertegenwoordigende organen te verkiezen alsmede tot lid van deze organen te worden verkozen, behoudens bij de wet gestelde beperkingen en uitzonderingen.

machtsstructuur en dat is in strijd met de democratische rechtstaat. Beperkingen of uitzonderingen gelden alleen als die voor iedere kandidaat dezelfde zijn.

Een politieke partij heeft dezelfde wettelijke status als elke andere vereniging (bijvoorbeeld een voetbalvereniging, zangvereniging, omroepvereniging) en kan zich alleen onderscheiden door haar statutaire doelstellingen. Zo heeft iedere vereniging een maatschappelijk (politiek) doel en kunnen leden afvaardigen naar volksvertegenwoordigende organen om hun doelstellingen te realiseren. Waarom verenigingen, met als doelstelling het verkrijgen van absolute macht in alle overheidsorganen, wel subsidie krijgen om hun leden af te vaardigen als volksvertegenwoordigers en andere verenigingen niet, is het tweede knelpunt van het gelijkheidsbeginsel en de kansengelijkheid.

Prof. dr. S.W. Couwenberg schreef in 1989 het volgende: "Partijvorming is een ambivalent fenomeen. Als exponent van het democratische representatiebeginsel vervult zij een politieke integratiefunctie, als uiting van het liberale concurrentiebeginsel is zij daarentegen een bron van strijd en conflict. Met vrije partijvorming is in principe een vriend-vijand relatie gegeven. Dit kan, als de partijpolitieke verhoudingen sterk gepolariseerd raken, uitlopen op een verkapte en soms zelfs openlijke burgeroorlog".

Partijvorming en coalitieakkoorden doen afbreuk aan het vertegenwoordigen van de inwoners en leidt tot machtsconcentratie waardoor een deel van de inwoners zich niet vertegenwoordigt acht. De in de huidige ongrondwettelijke Kieswet vastgelegde drempels hebben bij de Kamerverkiezingen 2021 ertoe geleid dat 206952 stemmen verloren gingen en 12 zetels niet zijn toegekend aan kandidaten die meer stemmen hadden gekregen dan de nu zittende. Dit is in tegenspraak met de grondwettelijke eis dat ook minderheden vertegenwoordigd moeten worden. Het is een wij tegen zij en dat splijt samenlevingen en dat is weer in strijd met de grondwettelijke eis dat de volksvertegenwoordigers er zijn voor alle inwoners. Allerlei grondrechten, zoals het gelijkheidsbeginsel en het rechtszekerheidsbeginsel, worden geschonden.

Dat was niet de bedoeling van Thorbecke toen hij de Grondwet 1848 presenteerde. Politieke partijen bestonden toen niet. Eind 19de eeuw werden politieke landelijke partijen opgericht. De Leidse hoogleraar staats- en volkenrecht Buijs¹⁰, publicist van het standaardwerk 'De Grondwet', zag deze partijvorming als een ernstige bedreiging voor het individuele gehalte van de vertegenwoordiging en concludeerde dat, wanneer op de ingeslagen weg van de partijvorming werd voortgegaan, het beginsel van het verbod van last en ruggespraak uiteindelijk vernietigd zou worden. En hij vervolgde: "Zoo over den eisch der onpartijdigheid: men kan het onmogelijke niet vorderen, en tot het onmogelijke behoort de eisch aan de partijen gesteld om onpartijdig te zijn".

Bij de wijziging van de Grondwet in 1983 werd in het artikel 67 lid 3 'en ruggespraak' verwijderd, omdat volksvertegenwoordigers juist de taak hebben om ruggespraak te houden met alle inwoners in hun vertegenwoordigingsgebied. De Staten-Generaal hebben toen nog eens duidelijk gesteld: 'Elk mandaat aan een volksvertegenwoordiger is nietig'. Dit valt niet te rijmen met o.a. fractiediscipline.

De partijvorming rond 1900 had veel te maken met de economische omstandigheden en het streven naar erkenning van de verschillende bevolkingsgroepen. Liberalen, katholieken, protestanten, arbeiders, iedere groep vocht voor meer invloed op het nationaal beleid. Het heeft geleid tot civilisatie, een ontwikkeling van de mensheid in de richting van steeds grotere sociale organisaties. Daarbij is gemakkelijk machtsvorming ontstaan die onvermijdelijk zorgt voor splijting van samenlevingen. De tweede wereldoorlog is een recent voorbeeld daarvan en staat nog dominant in het geheugen van de oudere generatie. Maar ook de huidige wereldconflicten zijn een gevolg van machtsconcentratie onder het mom van democratie.

---

¹⁰ Huygens Instituut: H.P.G. Quack, Levensbericht J.T. Buys, in: Jaarboek, 1893

De staatscommissie parlementair stelsel¹¹ onderzocht of en hoe de democratische rechtsstaat beter kan worden beschermd tegen ondermijning. De staatscommissie maakt zich met name zorgen over de risico's van digitalisering, in het bijzonder over de beïnvloeding van kiezers met gerichte digitale middelen. De commissie constateert dat politieke partijen de samenleving weliswaar met de politiek verbinden, maar ziet tegelijkertijd dat ze lijden aan functieverlies. Ze hebben nog maar weinig leden – 2,3 procent van de kiesgerechtigde bevolking – en moeten uit die leden dan geschikte kandidaten zoeken. *'Dat is niet goed voor het vertegenwoordigend stelsel'*, aldus Remkes. De staatscommissie, voornamelijk bemenst met leden van de landelijke politieke partijen, constateert dat de kans aanzienlijk is dat in de (nabije) toekomst de tekortschietende inhoudelijke representatie, meer nog dan nu het geval is, een urgent probleem wordt. Zij schetst duidelijk de problemen van nu en in de toekomst en zoekt de oplossingen in het huidige falende systeem. Opmerkelijk is ook dat voor Provincies en gemeenten geen enkele plaats is ingeruimd in het rapport. Kennelijk is Albert Einstein niet goed begrepen. De dominantie van partijleden in adviserende en onderzoekende commissies is handhaving van de huidige ongrondwettelijke bestuurlijke structuur. De VNG met haar gelieerde verenigingen is een schoolvoorbeeld van de macht van de landelijke politieke partijen.

Veel lokale partijen verkondigen dat zij in de lokale democratie beter functioneren dan de landelijke partijen. De praktijk is daar geen verschil te ontdekken. Veel raadsleden zijn zelfs aangesloten bij een vakorganisatie waar de landelijke partijen de dienst uit maken. Macht en tegenmacht ontbreekt. Ook de uitvoerende macht, B&W met de ambtelijke organisatie, is een bolwerk van de erkende landelijke politieke verenigingen. Wat de lokale groeperingen gemeen hebben met de landelijke partijen is het gebrek aan kennis over de functie van een volksvertegenwoordiger. Maar ook het raadswerk is niet meer als vrijwilliger acceptabel in te vullen in deze globaliserende wereld. De lokale partijen staan zogenaamd dicht bij de mensen. In de praktijk gaan velen een coalitie aan met landelijke partijen. Met als argument dat ze dan meer geregeld krijgen bij de provinciale en landelijke overheid waar die landelijke partij(en) in de coalitie zitten. Dat is een vorm van de vermaledijde achterkamertjes politiek.

Democratie

*"Democratie is misschien wel het meest misbruikte woord in de wereld"*¹², aldus wijsgeer Buve en hij is niet de enige die aan onze democratische rechtstaat twijfelt. Prof. Brenninkmeijer weet als voormalig nationaal ombudsman goed wat er leeft in de samenleving en zegt dat de Grondwet zo dood is als een pier. De Raad voor de Rechtspraak vindt dat de politiek moet staan voor de rechtsstatelijkheid. We leven in een democratuur. Het primaat moet terug van de uitvoering naar de volksvertegenwoordiging. Hoogleraar Wouter Veraart, voorzitter van de commissie Rechtsstatelijkheid in Verkiezingsprogramma's 2017, zegt dat het zorgwekkend is dat voorstellen in verkiezingsprogramma's tegen de rechtsstaat ingaan. Een media-explosie volgde toen bekend werd dat veertig procent van de verkiezingsprogramma's voorstellen bevat die lijnrecht ingaan tegen fundamentele rechten en de uitgangspunten van de rechtsstaat. Vooral het gelijkheidsbeginsel. President en procureur-generaal van de Hoge Raad wijzen op het belang van rechtstatelijke waarden. Er moeten niet alleen harde boodschappen gezonden worden aan landen waar een erosie van rechtstatelijke waarden lijkt op te treden, maar die noopt ook tot een alertheid op de situatie in eigen land.

Ook het Europees Handvest inzake lokale democratie biedt voor de lokale autonomie een waarborg in het internationaal recht. Een van de in de preambule geformuleerde uitgangspunten is dat de lokale overheden behoren tot de voornaamste grondvesten van een democratische staat.

---

¹¹ 'lage drempels, hoge dijken': 2018 staatscommissie parlementair stelsel

¹² J. Buve, *Democratie en Dubbele waarheid*, essay GGU Deventer 2015 (n.g.), p. 1.

Opmerkelijk is dat € 5 miljoen beschikbaar is gesteld voor schoolreisjes naar de Tweede-Kamer. Het kabinet wil daarmee bereiken dat jongeren wordt bijgebracht wat de beginselen van de democratie en de fundamentele waarden van onze democratische rechtsstaat zijn. Dat leren de kinderen niet door het bijwonen van debatten in de Tweede-Kamer en een bezoek aan ProDemos¹³. Het versterkt wel hun buurtblindheid en is een stimulans voor antiparticipatie. Is het niet veel beter om dat geld te besteden aan versterking van het functioneren van de gemeenteraden? Daar moeten de volgende generaties leren wat democratie is en hoe te participeren in hun gemeenschap.

Nederland is geen democratische rechtstaat. Zoals prof. Twan Tak terecht duidelijk aangeeft, zijn volksvertegenwoordigers grondwettelijk mensvertegenwoordigers en geen partijvertegenwoordigers of anderszins groepsvertegenwoordigers. Dit bevestigt ook de RvS. Toch is al meer dan een eeuw de macht bij landelijke politieke verenigingen in alle uitvoerende en volksvertegenwoordigende organen. Het grondbeginsel van een democratische rechtstaat is dat de wetgevende, uitvoerende en rechterlijke machten onafhankelijk dienen te zijn. Door het immense netwerk van de politieke landelijke verenigingen is er geen sprake van onafhankelijke machten. Uit hun ledenbestand benoemen ze ambtenaren op cruciale functies, burgemeesters, wethouders, commissarissen van de Koning, gedeputeerden, ministers, staatssecretarissen en rechters bij de afdeling rechtspraak van de RvS. Zij hebben de absolute meerderheid in onder andere VNG, IPO, Waterschappen, beroepsverenigingen voor burgemeesters, wethouders, raadsleden, cvdK's, statenleden en zelfstandige bestuursorganen. De ledenbestanden van de politieke landelijke partijen zijn niet openbaar. **Het poldermodel is een farce. Het is verdelen en heersen waarbij de grote vakbonden en de media vrolijk meedansen. En alle betrokkenen zijn hoogst verbaasd als er sprake is van belangenverstrengeling, vriendjespolitiek, corruptie, machtsmisbruik en ambtsmisbruik.**

Grondwet

De Staatscommissie Grondwet¹⁴ (2010) stelt voor om de Grondwet explicieter te maken door de volgende algemene bepaling op te nemen:

1. Nederland is een democratische rechtstaat;
2. De overheid eerbiedigt en waarborgt de menswaardigheid, de grondrechten en de fundamentele rechtsbeginselen;
3. Openbaar gezag wordt alleen uitgeoefend krachtens de Grondwet of de wet.

Helaas blijkt dat o.a. de Kieswet, Provinciewet, Gemeentewet, Wfpp en Awb in strijd zijn met de Grondwet. Het centralistisch denken en besturen strookt niet met de autonomie van de provincies en gemeenten. Al meer dan een eeuw hebben landelijke politieke partijen de autonomie van de bestuurslagen aan hun laars gelapt. In het gespreide bed van die partijen hebben de leden liggen dromen over hun carrière. Met als gevolg de beide wereldoorlogen.

Thorbecke bepleitte het kiezen van personen met algemene bekwaamheid tot Kamerlid die zich vertegenwoordigers van de gehele staat dienden te voelen, niet van een bepaalde landstreek of provincie. Prof. Joannes Theodorus Buys zag terecht partijvorming als een ernstige bedreiging voor het individuele gehalte van de vertegenwoordiging en concludeerde dat, wanneer op de ingeslagen weg van de partijvorming wordt voortgegaan, het beginsel van het verbod van last en ruggespraak uiteindelijk vernietigd wordt. Hij sprak over de noodzakelijkheid dat politieke partijen inzichten vertegenwoordigen 'rakende de levenswensen der gemeenschap' en niet de belangen van een fractie of partij. Hij voegde daaraan toe: "Zoo over den eisch der onpartijdigheid: men kan het onmogelijke niet vorderen, en tot het onmogelijke behoort de eisch aan de partijen gesteld om onpartijdig te zijn".

---

¹³ Huis voor democratie en rechtsstaat: door de landelijke partijen opgericht 15 september 2011.

¹⁴ Rapport Staatscommissie Grondwet: november 2010

Rechtspraak

Door de toeslagenaffaire kwam ook de bestuursrechtspraak in opspraak. Dat was aanleiding voor de Raad voor de Rechtspraak (RvdR) om een onderzoek te verrichten. Opmerkelijk. De Algemene wet bestuursrecht (Awb) zou volgens de wetgever de Nederlandse burgers verrijken met verhoogde rechtsbescherming. Met name prof. mr. A.Q.C. Tak¹⁵ heeft vanaf de invoering Awb fundamentele kritiek geuit. Een zeer uitvoerige onderbouwing verscheen in 2019 met als titel 'Van rechtsbescherming naar machtsbescherming'¹⁶. Bij het 25-jarig lustrum van de rechtspraak onder de Awb schreef hij in een opiniestuk in het NEDERLANDS JURISTENBLAD¹⁷ het volgende: *“Wat zich na een kwart eeuw nu als monumentaal beeld aandiende was namelijk niet langer het beeld van rechtsbescherming van de Nederlandse burger, maar daarentegen dat van afscherming en versterking van de macht van overheden en bestuursrechters van dit land: geen rechtsbescherming meer voor de burger, maar machtsbescherming voor die overheden en rechters zelf juist tegen die burger”*. Nu geen onderzoek door de RvdR maar wel een reactie door Mr. B.J. van Ettekoven, voorzitter van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. Hij noemt de kritiek van prof. Tak ongefundeerd¹⁸. Niet alleen de toeslagenaffaire geeft prof. Tak gelijk maar ook de volgende voorbeelden uit de vele:

- Gemeenteraad Echt-Susteren besluit op 2 november 2016 dat een raadslid geen lid mag worden van de VPPG zoals is vastgelegd in het Rechtspositiebesluit 2014. De onafhankelijke vakvereniging VPPG gaat tegen dat besluit in beroep omdat de raad niet bevoegd is. Het Rechtspositiebesluit is een medebewindstaak van het college van B&W. De Rechtbank Limburg¹⁹ verklaarde de VPPG niet-ontvankelijk. Volgens de uitspraak van de RvS²⁰ is bepalend of een rechtspersoon belanghebbende is als bedoeld in artikel 1:2 lid 3 Awb indien krachtens zijn statutaire doelstelling en blijkens zijn feitelijke werkzaamheden een rechtstreeks bij het bestreden besluit betrokken algemeen of collectief belang in het bijzonder behartigt. Rechter Timmermans koos voor machtsbescherming.
- De VPPG heeft op 6 maart 2017 een subsidieaanvraag ingediend bij BZK voor het organiseren van een congres in de Doelen voor de verkiezingen van de gemeenteraden op 21 maart 2018. Minister Ollongren weigerde de subsidie omdat volgens haar de VPPG een vereniging is te vergelijken met een landelijke politieke partij. Hiertegen ging de VPPG in beroep. De Rechtbank Noord-Holland²¹ verklaarde de VPPG niet-ontvankelijk omdat de zitting na de verkiezingen was en er voor de verkiezingen geen congres werd gehouden. Ook rechter Jochem koos met een kronkelredenatie voor machtsbescherming om via de term niet-ontvankelijk de eis te ontwijken.
- Inmiddels had de Rechtbank Noord-Nederland in de zaak van een raadslid tegen het college van B&W van Weststellingwerf bepaald dat de VPPG een beroepsvereniging is conform het Rechtspositiebesluit 2014²². De gemeente moet de contributie aan de VPPG betalen.
- Minister Ollongren en de VNG met de daaraan gelieerde vakverenigingen accepteerden de uitspraak van de Rechtbank Noord-Nederland niet. Er kwam op 15 oktober 2018 een nieuw Rechtspositiebesluit waarin is bepaald dat in alle gemeenten het college van B&W gaat bepalen of de VPPG een beroepsvereniging is voor alle raadsleden. Dit is ambts- en

---

¹⁵ Prof. mr. A.Q.C. Tak is oud-hoogleraar in het recht, in het bijzonder in het Staatsrecht en het Administratief recht, aan de toenmalige Rijksuniversiteit Limburg (thans Universiteit van Maastricht), en plaatsvervangend Raadsheer in de Centrale Raad van Beroep. Hij is thans nog actief als Adviseur van Bureau Juridische Advisering B.V

¹⁶ Van rechtsbescherming naar machtsbescherming: het Nederlandse bestuursprocesrecht: in theorie en praktijk *Volumen I-IV*: ISBN 978-94-6240-506-6 : Wolf Legal Publishers

¹⁷ NEDERLANDS JURISTENBLAD: 25-1-2019 ; AFL. 3 blz. 199

¹⁸ Mr. B.J. van Ettekoven: NEDERLANDS JURISTENBLAD: 22-2-2019: AFL 7 blz. 468

¹⁹ Rechtbank Limburg: zaaknummer:AWBIROE16/3936: gedaan door mr. T.E.A. Willemsen, 30 juni 2017.

²⁰ RVS (5 oktober 2016. Nr.201505784/1/V6).

²¹ Rechtbank Noord-Holland: 9 april 2018 zaaknummer HAA 17/4287

²² Rechtbank Noord-Nederland: zaaknummer: LEE16/4746 uitspraak van de meervoudige kamer van 12 juli 2017

machtsmisbruik en een ernstige aantasting van de vrijheid van vereniging (artikel 8 Grondwet).

- Met de uitspraak in hoger beroep, in de zaak gemeenteraad Echt-Susteren, had voorzitter Bijloos van de RvS gewacht op het nieuwe besluit van minister Ollongren op 15 oktober 2018. De zitting RvS was op 15 juni 2018 en de uitspraak 27 december 2018²³. Ook weer duidelijk sprake van ambts- en machtsmisbruik.
- De hoger beroepzaak inzake subsidie congres VPPG in 2017 werd behandeld op 25 februari 2019 door staatsraad Bijloos. De uitspraak was een week later op 6 maart 2019²⁴. Hierbij was weer sprake van vooringenomenheid, ambts- en machtsmisbruik en misbruik van het begrip niet-ontvankelijk. De verslagen van de beide zittingen die geleid werden door staatsraad Bijloos, werden door de RvS geweigerd om aan de VPPG te verstrekken.

De Deense ex-minister Inger Støjberg is veroordeeld voor ambtsmisbruik. Minister Ollongren, zij handelde opzettelijk in strijd met de Grondwet, gaat vrijuit. Ook burgemeester Hessels en staatsraadsheer Bijloos worden door de rechterlijke macht gespaard. Burgemeester Hessels had eigenstandig een raadsbesluit genomen. Prof. Tak vergeleek deze handeling met de actie van de Hauptmann von Köpenick die met een vervalste opdracht van het kabinet "auf allerhöchsten Befehl" de macht in de gemeente over nam. De RvS besliste in de zaak tegen de gemeenteraad van Echt-Susteren, 28 weken na de zitting, dat de VPPG geen belanghebbende is bij het valselijk door de burgemeester opgemaakt raadsbesluit van mei 2016 terwijl de VPPG in hoger beroep was gegaan tegen het onbevoegd genomen besluit van de gemeenteraad van 2 november 2016. Daarmee werkte de RvS mee aan het plegen van een strafbaar feit. Van valsheid in geschrifte is volgens de wet sprake wanneer iemand een geschrift, dat bestemd is om tot bewijs van enig feit te dienen, valselijk opmaakt of vervalst, met het oogmerk om het als echt en onvervalst te gebruiken. Het Gerechtshof Den Bosch koos zonder partijen in een zitting te horen, voor bescherming van de macht en niet voor rechtsbescherming met de volgende motivering: "*Voorts overweegt het hof dat voor zover de aangifte wel ziet op strafbare feiten, uit de beschikbare stukken in het dossier niet valt op te maken dat bij beklaagden sprake is van een redelijk vermoeden van schuld aan het strafbare feit waarvan aangifte is gedaan*". Een motivering die past bij alle rechtszaken over de kindertoeslagenaffaire.

Massamedia (media)

Helaas zijn de media niet meer in staat om aan hun taak, als hoeders van onze grondwettelijke democratische rechtstaat, invulling te geven. Zij conformeren zich niet alleen aan het systeem van politieke landelijke partijen maar verspreiden ook het idee dat coalitievorming noodzakelijk is voor de bestuurbaarheid van een land. Een duidelijk voorbeeld is de informatie over de in het coalitieakkoord 2021-2025 opgenomen 'vrije kwestie'. Daarbij is afgesproken dat abortus een vrije kwestie is waardoor Kamerleden naar eigen inzicht mogen stemmen. Onbegrijpelijk dat de media de lezers, kijkers en luisteraars niet wijzen op het feit dat een 'vrije kwestie' een ongrondwettelijk fenomeen is vanwege het vrije mandaat conform artikel 67 lid 3 Grondwet.

Daar waar de Raad voor de Rechtspraak pleit voor het primaat bij de volksvertegenwoordiging, promoten de media de macht van de uitvoering. Grondwettelijke gezien maken de media zich schuldig aan niet juist en onvolledig informeren. Dit is een van de redenen waarom het vertrouwen in de politiek en de media zeer laag is.

Neem de wijze waarop coalitievorming plaatsvindt. Niet de gekozenen gaan aan de slag met het opstellen van de aandachtspunten voor het beleid. Omdat er 'helaas' door één vereniging niet de absolute meerderheid is veroverd, want dat is het machtsideaal van elke politieke vereniging, gaat

---

²³ Aldus vastgesteld door mr. A.W.M. Bijloos, voorzitter, mr. J. Th. Dropen, mr. F.D. van Heijningen in tegenwoordigheid van mr. A de Vlieger-Mandour, griffier: 201706246/1/A2

²⁴door mr. A. W. M. Bijloos, lid van de enkelvoudige kamer: 201804203/1/A2.

één gekozen volksvertegenwoordiger, in Nederland traditiegetrouw de lijsttrekker van de vereniging met de grootste fractie, aan de slag om met anderen de absolute macht te delen. Deze antidemocratische coalitievorming wordt door de media als een spannende soap opgevoerd. Liefst in zoveel mogelijk afleveringen. Het einde van de soap is in alle bestuurslagen hetzelfde ritueel. Dat is de overstap van veel personen, die gekozen zijn om het volk te vertegenwoordigen, naar de uitvoerende macht. Zo gaven Ollongren en Hoekstra al voor de verkiezingen aan dat zij niet de gave hebben om het volk te vertegenwoordigen maar wel om te besturen. Toch stonden ze op de kieslijst. Zo wordt in alle volksvertegenwoordigende organen telkens na de verkiezingen dezelfde ongrondwettelijke soap opgevoerd.

De media zetten achter de namen van bestuurders en volksvertegenwoordigers de partijnaam. Bij onpartijdige burgemeesters en bij raadsleden/wethouders van lokale partijen niet altijd. Met deze werkwijze wordt gehandeld in strijd met het grondwettelijke vrije mandaat. Daardoor worden de inwoners telkens voorgehouden dat de partijen de dienst uitmaken en niet de gekozen volksvertegenwoordiging. De media gaan voorbij aan het feit dat de overheid niet mag meewerken aan het bewerkstelligen van een afhankelijkheidsrelatie tussen ambtsdrager en partij. Die afhankelijkheid is in strijd met het uitgangspunt in het Nederlandse staatsrecht dat de individuele volksvertegenwoordiger een individueel mandaat bezit en zonder last, van wie ook, moet kunnen functioneren²⁵.

Veel artikelen zijn geen verslagen van gebeurtenissen maar vooral de mening van de verslaggevers. Zij bepalen ook wie een politiek talent of wonderkind is. Vaker blijkt later dat deze 'talenten' ten onder gaan aan belangenverstrengeling, corruptie en vriendjespolitiek.

De media zijn een rem op het vernieuwen van de bestuursstructuur en de politieke cultuur.

Toekomstbestendige Bestuursstructuur en -cultuur

Wanneer het algemeen belang dit noodzakelijk maakt, zal het kabinet, met inachtneming van de lokale autonomie en passende waarborgen, gebruik maken van de mogelijkheid een aanwijzing te geven aan de medeoverheden, aldus het coalitieakkoord 2021-2025. Voor het algemeen belang was een andere bestuursstructuur en -cultuur al noodzakelijk sinds het rapport van de Club van Rome. Om veranderingen in de samenleving door te voeren zal toch eerst het lokale bestuur versterkt moeten worden. De gemeenteraad is bij uitstek het bestuursniveau die de inwoners bewust moet maken van de gevolgen van beleidsbeslissingen op nationaal en internationaal niveau. Een bewustwordingsproces is het belangrijkste beleid om succesvol veranderingen door te voeren. Daarvoor is de rijksoverheid een te ver van mijn bed show. Hun span of control is ontoereikend. De gemeenteraad als fundament van een democratische rechtsorde kan dat wel mits het raadslidmaatschap een kwalitatieve fulltime baan is.

Eerste stap

De Grondwet biedt de ruimte voor een start te maken met versterking van de autonome lokale democratie. Daarvoor geeft het onderzoek "Lokale kiezers: lokale keuzes?"²⁶, dat in opdracht van BZK in 2010 is uitgevoerd, een duidelijk advies: "Verminder het partijpolitiek karakter van de gemeenteraadsverkiezingen. Geen landelijke partijen in de lokale politiek". Datzelfde geldt dan ook voor de verkiezingen voor provinciale staten. Om deze autonomie in te voeren is geen grondwetsherziening nodig. Dat kan door een simpele aanpassing van hoofdstuk G van de Kieswet. Het zou een **eerste** stap zijn op weg naar een nieuwe bestuursstructuur en kan gemakkelijk ingevoerd worden bij de verkiezingen voor de provinciale staten in 2023 en voor de

²⁵ ECLI:NL:RBMNE:2017:843; Uitspraak rechter in de zaak tegen de SP.

²⁶ Onderzoek naar de achtergronden en de betekenis van het stemgedrag bij de gemeenteraadsverkiezingen van 2010; Universiteit van Tilburg

gemeenteraden in 2026. Met deze stap wordt tevens voldaan aan artikel 124 Gw²⁷ en artikel 55 Gw²⁸ waarmee ook een onafhankelijke senaat wordt gegarandeerd.

Tweede stap

Voor de gemeenteraadsverkiezingen 2030 dient het partijensysteem lokaal te verdwijnen. Op naar gekozen volksvertegenwoordigers zonder last²⁹. Raadslid wordt een dagtaak. Dé gemeenteraad als een individueel collectief. Elke gekozene heeft een vrij mandaat. En zoals de Staten-Generaal in 1983³⁰ duidelijk heeft vastgelegd is elk bindend mandaat aan een volksvertegenwoordiger nietig. De gemeentelijke herindeling is afgerond en het provinciaal bestuur en waterschapsbestuur zijn dan opgeheven. Nederland telt nog 3 gekozen bestuurslagen namelijk Europees, landelijk en lokaal. Grondwet en alle andere wetten zijn in overeenstemming gebracht met deze werkelijkheid.

Artikel 60 en 67 lid 3 Grondwet

Raadsleden verklaren of beloven³¹ trouw aan de Gw. Dat betekent dat de leden bij slechts één bestuursorgaan de inwoners met al hun verschillende waardeoriëntaties mogen vertegenwoordigen. Zij dienen als bestuursorgaan een afspiegeling te zijn van alle inwoners. De taak van de gekozen volksvertegenwoordiger is het vertegenwoordigen van het volk als geheel (artikel 50 Grondwet) naar wat volgens hun persoonlijk oordeel (waardeoriëntatie, nur ihrem Gewissen unterworfen) het beste is. Het persoonlijk oordeel dient gevormd te worden via interactieve beleidsvorming. Interactief in de zin van ruggespraak met de inwoners. **Daarvoor dient het raadslid als volksvertegenwoordiger functiegerichte kennis en vaardigheden te bezitten.**

Door Prof. Mr. J. T. Buys³² zijn duidelijke functie-eisen opgesteld waaraan een volksvertegenwoordiger zou moeten voldoen:

- 1. Het vermogen om zich los te maken uit de beperkte sfeer, waarin zich onze bijzondere belangen bewegen;*
- 2. Het besef dat wij behalve een zelfstandige grootheid ook nog deel zijn van een groote gemeenschap, zeker ten onzen behoeve ingesteld, maar die, juist om aan hare bestemming te kunnen beantwoorden, meer moet zijn dan wij;*
- 3. Liefde en belangstelling voor die gemeenschap;*
- 4. De gaaf om hare belangen tot de onze te maken:*
- 5. Een open oog voor al hare schatten, voor al hare noden en behoeften;*
- 6. Een scherp verstand om het gewicht gemeenschap van belangen toekomst;*
- 7. Een fijn gehoor om den toon van onze stem te regelen, opdat die stem geen wanklank worde in het algemeen accoord;*
- 8. Het vrijwillig innemen van de ondergeschikte plaats, welke aan onzen persoon en onzen arbeid in het groot geheel toekomst;*
- 9. En eindelijk de groote kunst om te gehoorzamen aan hetgeen meer is dan wij, ook dan nog als geen macht van buiten ons tot gehoorzaamheid dwingt.*
- 10. Hen te leeren, dat de staat, al is zijne grootste bestemming de behartiging van aller, dus ook van ons belang, toch iets anders is dan wij;*
- 11. Dat zijn recht ons recht niet is, en dat, zoo dikwijls wij als zijne vertegenwoordigers optreden, wij komen om te geven, niet om te nemen, om te dienen, niet om buit te maken;*

²⁷ Voor provincies en gemeenten wordt de bevoegdheid tot regeling en bestuur inzake hun huishouding aan hun besturen overgelaten.

²⁸ De leden van de Eerste Kamer worden gekozen door de leden van provinciale staten.

²⁹ Artikelen 67 lid 3 Gw; artikel 27 Provinciewet en Gemeentewet

³⁰ Grondwetsherziening 1983

³¹ Artikel 60 Gw.: Op de wijze bij de wet voorgeschreven leggen de leden van de kamers bij de aanvaarding van hun ambt in de vergadering een eed, dan wel verklaring en belofte, van zuivering af en zweren of beloven zij trouw aan de Grondwet en een getrouwe vervulling van hun ambt.

³² Huygens Institute - Royal Netherlands Academy of Arts and Sciences (KNAW) Citation: H.P.G. Quack, Levensbericht, J.T. Buys, in Jaarboek 1893, Amsterdam

12. *Hen door de rijke wereld heen te leiden en te oefenen in de moeilijke kunst der waardeering;*
13. *Hun een open oog te geven voor alle belangen, ook voor die, welke zij zelve niet gevoelen: voor elke krachtsinspanning, ook voor die waartoe zij zelve niet in staat zijn;*
14. *In één woord: in hun hart de snaar neer te leggen waarin het leven van de geheele gemeenschap trilt, dat moet het einddoel zijn.*

Prof. Buys sprak in hoog idealisme tot de studenten van de rechtsgeleerde faculteit: *“Of ik dan geloof, dat door volledige kennis van het leven der gemeenschap, door een diep doordringen in al haar eigenaardigheden, door volkomen eerbied voor de zelfstandigheid van haar recht, al datgene verkregen wordt, waarmede de leden van een staat, die zichzelve willen regeeren, moeten worden uitgerust? Waarlijk niet: het noodigste blijft ook dan nog ontbreken. En wat dat noodigste is, laat ik het u mogen zeggen met de woorden van een man, dien het moderne Frankrijk onder zijn uitnemendste schrijvers, zijn diepzinnigste denkers, zijn voortreffelijkste, zijn beminnelijkste zonen pleegt te rangschikken. De gebeurtenissen van 1848 en volgen jaren hebben DE TOCQUEVILLE diep teleurgesteld: vele van zijn illusiën zijn gevloeden, zijn geloof aan het vermogen van Frankrijk om zichzelf te regeeren is geknakt. Maar wat hem meer pijnigt dan die teleurstelling, 't is de ijsskoude onverschilligheid, welke hij overal rondom zich kan waarnemen: 't is de alleenheerschappij van het eigenbelang en de vernietiging van allen gemeenschapszin: 't is de treurige ervaring, dat - en in de hoogste kringen het meest - schier niemand den staat meer nadert als de trouwe dienaar zijn heer, maar als een Vrijbuiters prooi. En inderdaad zoo is het; en zoo is het ook hier: niemand dient den staat naar eisch, niemand kan een gemeenschap volkomen vertegenwoordigen, zonder haar voor alles en boven alles lief te hebben. Dat warme hart, dat DE TOCQUEVILLE zocht, dat vermogen om onszelf te vergeten voor anderen, het is uw natuurlijk erfdeel. Mijne heeren, het gevaar is niet dat gij die natuurlijke warmte niet zoudt ontvangen hebben, het gevaar is dat ook gij haar in uw leven niet zult weten te bewaren. Ziet, heden nog leerlingen, zijt gij morgen reeds openbare meening: en wie weet hoe spoedig de zware staatstaak zelve ook in uwe handen rust. Komt die dag, mocht gij dan die schoone taak aanvaarden, niet enkel met wat gij hier gewonnen, maar ook met wat gij hier niet verloren hebt: niet enkel met een rijk hoofd, maar ook met een rijk hart”.*

Er is, meer dan een eeuw later, bestuurlijk nog niets veranderd. De privaatrechtelijke standsorganisaties van de Middeleeuwen heten nu politieke partijen waarbij de leden gebonden zijn aan een imperatief mandaat. Aan een volksvertegenwoordiger worden nu geen eisen gesteld. Ze vertegenwoordigen een belang en dat is te vaak het eigen belang. Om in het verkeer te mogen autorijden moet je via een examen laten zien dat je voldoende theoretische en praktische kennis hebt vergaard. Voor elk vak worden vaardigheidseisen gevraagd. Daarvoor is scholing noodzakelijk om ieders talenten optimaal maatschappelijk in te kunnen zetten. Bij de meeste maatschappelijke bestuurlijke en leidinggevende functies worden de kandidaten aan een test onderworpen. Waarom niet bij volksvertegenwoordigers?

Algoritmen zijn gestuurde handelingen/instructies die gecreëerd worden door mensen waarvan wij niet weten wat hun waardeoriëntatie is. Wijsheid is onmogelijk te vatten in algoritmes!

Op basis van de functie-eisen van prof. Buijs kunnen onafhankelijke geleerden een ‘vak toets volksvertegenwoordiger’ (VTV) ontwikkelen. Tevens wordt op basis van deze toets een waardeoriëntatietest gemaakt die ook geschikt is om als kieswijzer te fungeren voor kiesgerechtigden.

De Kieswet dient voor die tijd aangepast te worden waarbij hoofdstuk G in overeenstemming wordt gebracht met artikel 27 Gemeentewet³³.

³³ De leden van de raad stemmen zonder last. Het vrije mandaat.

Raadsleden zijn samen de 'zetbaas' van de gemeente en functioneren als intermediair tussen de inwoners en de uitvoerende organisatie. Het wordt een betaalde dagtaak. De Rechtspositieregeling wordt aangepast.

Kandidaten kunnen zich binnen een bepaalde termijn melden bij de Kiesraad. Vervolgens dienen zij de VTV als proeve van bekwaamheid af te leggen. Indien zij voldoen volgt de waardeoriëntatietest. Op basis van de waardeoriëntatietest worden de gemeentelijke kieslijsten opgesteld. Een voorbeeld is de wijze waarop waarden en status zijn gerangschikt volgens het basismodel mentality van Motivaction research en strategy. In dit basismodel zijn 8 groepen gerangschikt naar waarden en status. Let wel, dit is slechts een voorbeeld. De kandidaten worden in alfabetische volgorde in een waardeoriëntatiegroep geplaatst.

De kiezer krijgt van de gemeente een verkiezingsmanifest met daarin uitleg over de verkiezingen en over de verschillende waardeoriëntatiegroepen en de personen. Ook kunnen de kiezers zelf een test doen, niet de functietest maar een waardeoriëntatietest die een match oplevert met 1 of meerdere kandidaten. Daaruit kunnen ze een keuze maken.

Regionale dagbladen krijgen de mogelijkheid om debatten te organiseren met de kandidaten om de inwoners nog gerichter kennis te laten maken met de kandidaat raadsleden. De burgemeester is gekozen als volksvertegenwoordiger in de gemeenteraad en wordt door de raadsleden benoemd tot voorzitter. Wethouder verdwijnt als titel en daarvoor in de plaats komt een voldoende geëquipeerde en professionele griffie.

Aldus prof. Buijs: *"De welvaart van stad en vaderland wordt door velerlei oorzaken bepaald; veel kan er ook op stoffelijk gebied tot verhooging van die welvaart worden bijgedragen; maar dit alles is bijzaak, niets dan bijzaak; de toekomst van Nederland, zij zal voor een goed deel wezen wat gij er van maken wilt, gij en uw studiebroeders, hier en elders, gij welhaast de organen en later de natuurlijke leiders van de machtige openbare meening. Deze verklaring behelst alles wat ik u te zeggen, te verzoeken had. Zij zegt u, dat ik het slechts als een deel van mijn taak beschouw, om de kleine dosis wetenschap waarover ik heb te beschikken, in uw brein over te gieten: dat u op te leiden tot vrijheidlievende, onafhankelijke mannen, vervuld met dat vertrouwen op de toekomst dat ons bergen verzetten doet, in mijn oog hoofddoel is, en eindelijk: dat er zonder uw medewerking aan de bereiking van dit hoofddoel zelfs niet kan worden gedacht."* Tja, in die tijd studeerden alleen mannen staatsinrichting. Dat is nog goed te merken in deze tijd. Op de slagvelden is nog altijd het hanengedrag dominant.

Uitvoerende macht lokaal

De gemeentelijke organisatie staat onder leiding van een door de gemeenteraad benoemde manager. Hij is verantwoordelijk voor het aanreiken van mogelijkheden hoe het door de gemeenteraad opgestelde beleid kan worden uitgevoerd en voor welke prijs. Dat betekent ook dat de manager zijn organisatie zo inricht dat alle disciplines, zoals vastgesteld door de gemeenteraad, op voldoende niveau bezet zijn. Uit de voorstellen maakt de gemeenteraad de keuze en controleert de uitvoering.

Stap drie

Landelijk wordt ook het politieke partijensysteem opgeheven. Kamerleden functioneren dan zonder last en vertegenwoordigen tezamen alle groepen waardeoriëntaties in Nederland.

Samenvattend

Dé mens als staatsonderdaan verandert niet, althans niet in menselijk overzienbare tijden. Zijn leven is net als bij alle levende wezens gericht op overleven in een veranderende samenleving.

Dat ik-gericht denken leidt tot vele conflicten. In de christelijke leer wordt dit aangeduid met de opvatting dat ieder mens geneigd is tot het kwade. De heftigheid van die conflicten, die geneigdheid tot het kwade, is afhankelijk van de mate van ik-denken en ik-handelen. Met andere woorden, in welke mate ben je bereid je ego op te offeren aan het belang van een gemeenschap om zodoende conflicten te voorkomen. Welke discipline kun je opbrengen om iets van die samenleving te maken, waarbij anderen dezelfde ruimte krijgen om zich evenwichtig te ontwikkelen. Tenslotte is ieder mens ook een sociaal wezen. Zonder de ander ben je niet. Zonder een gemeenschap kun je geen zin geven aan het leven.

Democratie is 'mensenmaat' in het bestuur en de rechtspraak of anders gesteld bestuur en rechtspraak op maat van de mens.

De samenleving zet zich af tegen een maatschappij waarin weinig mensen, met veel verschillende petten op, besturen en beslissen. Daardoor blijft teveel onder de pet. Een rechtstaat verlangt van volksvertegenwoordigers, rechters en hun dienaren in de ondersteunende organisaties dat die onafhankelijk en zonder dubbele-petten-moraal hun verantwoordelijkheid nemen.

Conform de Grondwet hebben volksvertegenwoordigers een vrij mandaat en functioneren naar wat volgens hun persoonlijk oordeel (waardeoriëntatie, nur ihrem Gewissen unterworfen) het beste is. Zij mogen slechts in één vertegenwoordigend orgaan door het volk gekozen worden.

Politieke verenigingen zoals de Middeleeuwse standsorganisaties mogen best bestaan maar krijgen geen bevoorrechte positie bij de keuze van volksvertegenwoordigers. Overheden zijn wederzijds afhankelijk voor het herkennen en erkennen van maatschappelijke doelen. Andere machtsverhoudingen en belangen mogen deze autonome processen niet frustreren.

De Grondwet dient als duidelijk fundament van een democratische rechtstaat waaraan alle wetten getoetst kunnen worden door onafhankelijke rechters en een constitutioneel hof.

Een Kieswet conform artikel 4³⁴ van de Grondwet. Dat betekent het kiezen van personen met gelijke kansen. Beperkingen en uitzonderingen mogen niet in strijd zijn met artikel 1³⁵ van de Grondwet zoals nu het geval is. Een Wet op de Politieke Partijen (Wpp) is in strijd met de Grondwet. Alle verenigingen vallend onder het Burgerlijk wetboek (BW) zijn belangenorganisaties en dat is politiek. Politiek is de wijze waarop in een samenleving de belangentegenstellingen van groepen en individuen tot hun recht komen.

Er bestaat geen coalitie en oppositie. Het volk vertegenwoordigende orgaan is een individueel collectief. De raadsleden zijn persoonlijk gekozen en zijn als collectief een afspiegeling van alle voorkomende waardeoriëntaties in hun gemeente. Het is ook voor hen een dagtaak en kunnen invulling geven aan hun intermediaire functie tussen de inwoners en de uitvoering. Zij hebben dan de tijd om zich meer te bekommeren om wat er leeft in de wijken en buurten waardoor veel problemen preventief of na snelle ontdekking kunnen worden opgepakt. Toeslagenaffaire, rechtszaken, criminaliteit en meer onvolkomenheden van de huidige bestuursstructuur zijn te voorkomen. Raadsleden zijn vanwege hun reikwijdte van gezag hét aanspreekpunt voor Tweede Kamerleden.

De media zijn verlost van het introverte partijensysteem wat de mogelijkheid biedt voor een nieuwe werkcultuur en -structuur.

---

³⁴ Iedere Nederlander heeft gelijkelijk recht de leden van algemeen vertegenwoordigende organen te verkiezen alsmede tot lid van deze organen te worden verkozen, behoudens bij de wet gestelde beperkingen en uitzonderingen.

³⁵ Allen die zich in Nederland bevinden, worden in gelijke gevallen gelijk behandeld. Discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht of op welke grond dan ook, is niet toegestaan.

Tot slot

Zolang wereldwijd het partijensysteem gehandhaafd blijft, zal er nooit vrede komen en worden de milieudoelen nooit gehaald. De volgende generaties zullen steeds meer geconfronteerd worden met extremen.

De onafhankelijke vakvereniging VPPG heeft de minister van BZK gevraagd om aan te geven wat de huidige kosten zijn van de volksvertegenwoordigingen. Geen enkele reactie. Met dat kostenplaatje en een kosten/baten analyse kan deze voorgesteld toekomstbestendige bestuursstructuur en -cultuur succesvoller benut worden. Via de huidige structuur verdwijnt veel geld in een riool.

Deze hervorming, de macht bij de kiezer laten, heeft zo verschrikkelijk veel voordelen voor de maatschappij in alle facetten dat er alleen van kwade opzet sprake kan zijn dat deze toestand niet lang reeds heerst.

Prof Buijs zij het al: *“Ik wens je sterkte opdat jullie administratie ook bij steeds bitterder partijstrijd volkomen in veiligheid mocht worden gesteld, en afdoende tastbare zekerheid mocht worden gegeven, dat, in welke handen de regeering ook moge berusten, de toepassing van het publieke recht, van de ééns gegeven wet, alle vrees voor willekeur mocht buiten sluiten”*.

Ing. A.J.G. (Fons) Zinken, wetenschappelijk bureau VPPG
Maasbrachterweg 81
6101XV Echt
0475410205

